

OSZACOWANIE NIEKTÓRYCH PARAMETRÓW CECH RUNA OWIEC RASY ILE-DE-FRANCE, CZARNOGŁÓWKA I TEXEL

*Olgierd Staniszkis, Jadwiga Stankiewicz, Margot Mozga,
Krystyna Wirpszo*

Instytut Zootechniki, ZZD Rossocha, Pracownia Oceny Run w Łodzi

Po 1945 r. podjęto w kraju intensywne prace hodowlane nad odbudową zniszczonego owczarstwa oraz przeistoczeniem prymitywnego pogłowia w owce wysokoprodukcyjne o kierunku użytkowania mięsno-wełnistym [10]. Powstało wiele nowych odmian, które wywarły zasadniczy wpływ na kształtowanie się produkcji owczarskiej, głównie wełny, która dotychczas stanowi podstawowy produkt tego gatunku zwierząt.

Obecnie zwraca się większą uwagę na mięsny kierunek użytkowania owiec, co pozwoli na zwiększenie eksportu baraniny. W tym celu czynione są próby nad krzyżowaniem mięsno-wełnistych owiec krajowych z owcami ras mięsnych, głównie Ile-de-France, czarnogłówka i Texel [1, 5]. Ponieważ jednak ilość i jakość produkowanej wełny nie może być obojętna dla gospodarki krajowej, przeto w niniejszej pracy postanowiono wstępnie określić poziom użytkowości wełnistej wymienionych ras mięsnych w składnikach ilościowo-jakościowych, przy czym oparto się na wynikach oceny run z przystępek uzyskanych w Pracowni Oceny Run w Łodzi.

MATERIAŁ I METODA

Za materiał do analizy użytkowości wełnistej owiec rasy Ile-de-France, czarnogłówka i Texel posłużyły wyniki oceny 2380 run, przeprowadzonej w latach 1963-1976 (tab. 1).

Zbadane runa ze 128 przystępek rasy Ile-de-France pochodziły z owczarni Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Mydlniki, które oceniano w latach 1971-1975. Największą liczbę, bo 1834, stanowiły runa z owiec rasy czarnogłówka, dostarczone z Państwowego Ośrodka Hodowli Zarodowej Wopławka i Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Łęczany w latach

1963-1976. Natomiast runa z 418 przystępek rasy Texel, które badano w latach 1966-1976, pochodziły z owczarni Wojewódzkiego Ośrodka Postępu Rolniczego Stare Pole.

Ocenę run przeprowadzano metodą stosowaną w Pracowni Oceny Run w Łodzi [9]. W analizie uwzględniono następujące cechy: masa runa w pocie, masa czystego włókna w runie, grubość i sortyment wełny, wysokość słupek oraz suma punktów jakościowych. W ramach tej ostatniej brano pod uwagę cechy charakteru: słupekowanie, karbikowatość, wyrównanie sortymentowe, chwyt, barwę, występowanie włókien rdzeniowych i martwych, rodzaj tłuszczopotu oraz ewentualne występowanie nitkowania. Jednocześnie na podstawie uzyskanych wyników wyliczono istniejące zależności i współczynniki regresji dotyczące ocenionych parametrów wełny.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Zestawienie zbiorcze uzyskanych wyników oceny run w określanych parametrach podano w tabeli 2. Największą masę runa w pocie oraz masę czystego włókna w runach miały przystępki rasy Texel, co wyraża się wartościami średnimi: 5,37 kg wełny potnej i 3,38 kg czystego włókna. Na drugim miejscu uplasowały się czarnogłówki, które wyprodukowały średnio 4,76 kg wełny potnej i 3,25 kg czystego włókna. Najmniej wełny uzyskano z przystępek rasy Ile-de-France: 4,26 kg wełny w pocie i 2,25 kg czystego włókna.

Najcieńsza i najkrótsza wełna była w runie owiec rasy Ile-de-France; średnia grubość wełny równa była 25,39 μm , co odpowiada sortymentowi 60's (B) [7], natomiast średnia wysokość słupek — 9,03 cm. Niewielkie różnice w grubości wełny wystąpiły w runach z przystępek rasy czarnogłówka i Texel; wełna ta mieściła się w granicach tego samego sortymentu 56's (C). Nieznacznie grubsza okazała się wełna Texela — 30,46 μm , podczas gdy czarnogłówki — 30,13 μm . Największa długość wełny cechowała runo przystępek rasy Texel, u których średnia wysokość słupek wyniosła 12,81 cm, podczas gdy u czarnogłówki — 10,26 cm.

Przedstawiony w tabeli 3 układ podstawowych sortymentów wskazuje na zbyt duże różnice między runami owiec w obrębie badanych ras i na występowanie zbyt cienkiej wełny, gdyż sortyment 64's (A) nie powinien występować w runach owiec rasy Ile-de-France, podobnie jak 60's (B) u czarnogłówek i Texela. Ponadto w rasie czarnogłówka należy eliminować owce dające wełnę o sortymencie 48's (D).

Suma punktów jakościowych w pewnym stopniu określa charakter badanej wełny. Pod tym względem najwyższej oceniono runa z przystępek rasy Ile-de-France (średnio 82,50 punkta). Nieco niżej sklasyfikowano

Tabela I

Ilości ocenionych run z przystępek rasy Ile-de-France, czarnogłówka i Texel w latach 1963-1976

Rasa	Owczarnia	1963	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	Razem
Ile-de-France	RZD Mydlniki	—	—	—	—	—	—	—	18	29	24	27	32	—	128
Czarnogłówka	POHZ Wopławka	125	94	70	63	76	99	105	94	—	228	64	—	187	1205
	RZD Łężany	—	—	—	—	—	—	—	148	96	99	76	101	109	629
Texel	WOPR STARE Pole	—	—	24	19	28	65	30	31	30	59	33	53	36	418
Razem		125	94	94	82	104	164	135	291	155	410	200	186	332	2380

Tabela 2

Zestawienie zbiorcze wyników oceny run z przystępów rasy Ile-de-France, czarnogłówka i Texel, sporządzone na podstawie danych Pracowni Oceny Run w Łodzi

Rasa	Oceniane cechy	Rozstęp	Oszacowanie średniej	Odchylenie standardowe	Współczynnik zmienności (%)
Ile-de-France	masa runa w pocie (kg)	2,96-5,83	4,26	0,55	12,99
	masa czystego włókna (kg)	1,57-3,06	2,25	0,33	14,50
	grubość włókien (μm)	27,8-29,8	25,39	1,64	6,49
	wysokość słupka (cm)	6,0-13,5	9,03	1,38	15,30
	suma punktów jakościowych	71-95	82,50	4,12	5,08
Czarnogłówka	masa runa w pocie	1,32-8,23	4,76	1,04	21,77
	masa czystego włókna	1,10-4,51	3,25	1,09	33,61
	grubość włókien	25,7-34,5	30,13	1,42	4,73
	wysokość słupka	4,0-18,0	10,26	2,05	19,98
	suma punktów jakościowych	61-97	79,63	6,64	8,34
Texel	masa runa w pocie	2,48-8,19	5,37	1,01	18,86
	masa czystego włókna	1,49-5,67	3,38	0,69	20,28
	grubość włókien	26,0-32,9	30,46	1,31	4,31
	wysokość słupka	8,0-19,0	12,81	2,14	16,73
	suma punktów jakościowych	62-98	81,56	6,78	8,31

Tabela 3

Układ podstawowych sortymentów wełny w runach przystępek rasy Ile-de-France, czarnogłówka i Texel na podstawie danych Pracowni
Oceny Run w Łodzi

Rasa	Sortyment										razem
	64' s-A	62' s-AB	60' s-B	58' s-BC	56' s-C	50' s-CD	48' s-D				
Ile-de-France	1	44	59	21	—	—	—	—	—	—	128
	0,8	34,4	46,1	16,4	—	—	—	—	—	—	100
Czarnogłówka	—	—	17	438	1063	309	7	7	0,4	—	1834
	—	—	0,9	23,9	57,9	16,9	—	—	—	—	100
Texel	—	—	4	69	258	57	—	—	—	—	418
	—	—	1,0	16,5	61,7	20,8	—	—	—	—	100

Tabela 4

Współczynniki korelacji (r) i regresji (b) pomiędzy ocenianymi wskaźnikami cech run z przystępek rasy Ile-de-France, czarnogówka i Texel

Wskaźniki	Ile-de-France		Czarnogówka		Texel	
	r	b	r	b	r	b
Masa runa w pocie: wysokość słupka	0,369	0,922	0,466	0,921	0,282	0,569
Masa czystego włókna: wysokość słupka	0,456	1,934	0,379	0,716	0,423	1,321
Grubość włókien: wysokość słupka	0,221	0,186	0,480	0,691	0,342	0,558
Masa runa w pocie: grubość włókien	0,244	0,726	0,396	0,544	0,430	0,558
Masa czystego włókna: grubość włókien	0,410	2,073	0,304	0,398	0,496	0,950
Masa runa w pocie: punktacja jakościowa	-0,073	-0,553	0,072	0,464	-0,047	-0,315
Masa czystego włókna: punktacja jakościowa	-0,124	-1,596	0,097	0,596	0,099	0,982
Grubość włókien: punktacja jakościowa	-0,421	-1,071	0,145	0,675	0,090	0,465

rasę Texel — 81,56 punkta; natomiast najniżej runa czarnogłówki — 79,63 punkta. Wyliczone współczynniki korelacji (r) i regresji (b) podano w tabeli 4.

Mimo pewnych różnic w runach owiec wszystkich badanych ras stwierdzono istnienie zależności na średnim poziomie pomiędzy masą runa a wysokością słupków oraz grubością włókien a długością i masą runa. Natomiast charakterystyczne są ujemne lub niewielkie zależności między jakością wełny, wyrażoną punktacją jakościową, a masą runa i grubością włókien.

Na podstawie współczynników regresji można stwierdzić, że zwiększenie masy produkowanej wełny można osiągnąć u owiec badanych ras na drodze selekcji w kierunku wydłużenia i pogrubienia wełny, przy czym pogrubienie nie powinno przekroczyć granic dopuszczalnych w standardzie rasowym, gdyż mogłoby to doprowadzić do zatracenia charakteru wełny.

WNIOSKI

1. Uzyskane parametry cech run przystępek rasy Ile-de-France (z wyjątkiem wysadności), są zgodne z normą francuską [6], natomiast wysokość słupków w badanych runach jest nieco niższa od normy. Wysoka ocena punktowa wskazuje na dobry charakter wełny tej rasy, przy czym wyeliminowanie owiec o zbyt cienkiej wełnie (64's i 62's) oraz wydłużenie wełny powinno przyczynić się do podniesienia masy produkowanej wełny.

2. Analiza wyników oceny run z przystępek rasy czarnogłówka wykazuje duży rozrzut międzyosobniczy masy run w pocie i masy czystego włókna, przy średnich wartościach na dobrym poziomie. Różnice w grubości włókien oraz w układzie sortymentowym wskazują na konieczność wyeliminowania owiec o zbyt cienkiej (60's) i zbyt grubej (48's) wełnie, co wpłynie na zwiększenie masy produkowanej wełny. Analogiczny skutek może mieć usunięcie owiec o zbyt krótkiej wełnie. Uzyskana punktacja jakościowa, odznaczająca się znacznym zróżnicowaniem, wskazuje na niezbyt ustalony charakter wełny badanych owiec.

3. Ocena runa z przystępek rasy Texel, odznaczających się dobrą masą w pocie i masą czystego włókna, jest wyższa od wcześniej stwierdzonych w badaniach krajowych i zagranicznych [2, 4-6]. Średnia grubość włókien oraz sortyment wełny są zgodne z podawanymi w literaturze, natomiast stwierdzono zbyt małą wysadność wełny. Wyeliminowanie owiec o zbyt cienkiej wełnie (60's) oraz zwiększenie długości wełny wpłynie na zwiększenie masy runa.

LITERATURA

1. Borys, B., Osikowski M., Staniszkis O.: Wstępne badania nad wydajnością i jakością wełny maciorek F₁, pochodzących z krzyżowania owiec merynosowych z trykami ras mięsnych. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 1980, 1976.
2. Central Bureau voor de Schapenfokkery. Holandia.
3. Grabkowski J.: Owca pomorska. Owczarstwo, 9, 1977.
4. Lambert M. B.: La Race Ovine de Texel, Paris.
5. Nawara W.: Wpływ rasy texel i kent na wzrost, cechy pokroju i użytkowanie mięsne owcy pomorskiej. Roczn. Nauk Rol. 94, 1973.
6. Quittet E.: Races Ovines Francaises, Paris 1965.
7. Polska Norma PN-67/P-80050. Wełna. Podstawowy podział (klasyfikacja).
8. Ryder M. L., Stephenson S. K.: Wool Growth. Londyn, Nowy Jork 1968.
9. Skoczylas A.: Wełna krzyżówkowa, Elementy zootechnicznej oceny jakości. Post. Nauk Rol. Ser. D, 103, 1962.
10. Staniszkis O.: Owczarstwo w Polsce. PWRiL, Warszawa 1971.

• O. Станішкіс, Я. Станкевич, М. Мозга, К. Вурпшо

ОЦЕНКА НЕКОТОРЫХ ПАРАМЕТРОВ ПРИЗНАКОВ ШЕРСТИ ОВЕЦ ПОРОД ИЛЬ-ДЕ-ФРАНС, ЧЕРНОГОЛОВОЙ И ТЕКСЕЛЬ

Резюме

Уделение основного внимания продукции баранины не может приводить к ухудшению качества и снижению количества продукции шерсти. Поэтому важное значение имеет уровень продуктивности мясных пород овец используемых для товарного скрещивания. Учитывая вышесказанное, решено провести оценку некоторых параметров признаков шерсти овец мясных пород: Иль-де-Франс, черноголовой и Тексель.

Материал для исследований составляли результаты оценки шерсти от овец случайного возраста проведенной в лаборатории оценки шерсти в г. Лодзи, на основании которой установлено, что наибольшее количества шерсти давали овцы породы Тексель (3,38 кг чистой шерсти), несколько меньшие — овечки черноголовой (3,25 кг), а наименьшие — овечки Иль-де-Франс (2,25 кг). Самой тонкой была шерсть от овец Иль-де-Франс—25,39 мкм, что отвечает ассортименту 60's (B) при средней высоте штапеля 9,03 см. Небольшие различия в толщине установлены в шерсти черноголовок (30,13 мкм) и тексельских овец (30,46 мкм), которые позволили причислить шерсть обеих указанных пород к ассортименту 56' (T), тогда как высота штапеля у тексельских овец оказалась больше (12,81 см), чем у черноголовок (10,26 см). В отношении характера самую высокую оценку получила шерсть овец Иль-де-Франс, второе место в этом отношении заняла шерсть тексельских овец, а шерсть черноголовок показала менее четко выраженный характер. Исчисленные коэффициенты корреляции (r) и регрессии (b) указывают на возможность повышения массы производимой шерсти путем увеличения ее длины и незначительного утолщения.

O. Staniszkis, J. Stankiewicz, M. Mozga, K. Wirpszo

DETERMINATION OF SOME PARAMETERS OF FLEECE TRAITS
OF ILE-DE-FRANCE, BLACKFACE AND TEXEL SHEEP

Summary

Paying more attention to the mutton production must not lead to a decrease of quantity and worsening of quality of the wool production. Therefore it is the utilization of mutton types of sheep used for commercial crossings, which is of significant importance. While taking the above into consideration, it was decided to estimate some parameters of wool traits of mutton-type sheep of the Ile-de-France, blackface and Texel breeds.

The material investigated constituted estimation data of fleece from yearling ewes, obtained by the Fleece Estimation Laboratory in Łódź, which proved that the highest wool amount was obtained from Texel sheep (3.38 kg of clean fibre) and somewhat less from blackface sheep (3.25 kg); the least wool amount gave yearling ewes of the Ile-de-France breed (2.25 kg). The thinnest was wool of Ile-de-France sheep — 25.39 μm , what corresponded with the count of 60's (B) at mean staple length 9.03 cm. Little differences in thickness were found in wool of blackface (30.13 μm) and Texel (30.46 μm) breeds, qualifying wool of the both breeds to the count of 56's (C), while the staple in Texel sheep appeared to be higher (12.81 cm) than that in blackface sheep (10.26 cm). As concerns the wool character, the highest estimates were given Ile-de-France sheep, the second place in this respect occupying Texel, whereas wool of blackface sheep was of less specified character. The calculated coefficients of correlation (r) and regression (b) prove the possibility of an increase of produced wool amount by means of its elongation and a slight thickening.